

ANALIZA CRIMINALITĂȚII PRIN COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ, SCHIMBUL DE BUNE PRACTICI ÎNTRE STATE ȘI PROTECȚIA DREPTURILOR FUNDAMENTALE ALE PERSOANELOR

Victoria CUȘNIR⁴⁵

<https://orcid.org/0000-0001-5125-2070>

Recenzent: Iulian RUSANOVSKI, doctor în drept, lector universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova.

Rezumat: *Analiza fenomenului criminalității trebuie realizată printr-o abordare complexă și coordonată la nivel internațional, având în vedere caracterul tot mai transfrontalier al infracțiunilor. Cooperarea internațională joacă un rol esențial în prevenirea și combaterea criminalității, facilitând schimbul rapid de informații, asistența juridică reciprocă și coordonarea operațiunilor între autoritățile competente din diferite state.*

Un element central al acestei cooperări îl reprezintă schimbul de bune practici între state, care permite identificarea și implementarea unor strategii eficiente de prevenire, investigare și sancționare a faptelor penale. Prin împărtășirea experiențelor, a modelelor legislative și a instrumentelor operaționale moderne, statele își pot consolida capacitatea instituțională și pot răspunde mai eficient noilor forme de criminalitate, inclusiv celor din mediul digital sau organizate la nivel internațional.

În același timp, orice demers de analiză și combatere a criminalității trebuie să respecte pe deplin drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor. Protecția drepturilor omului, garantarea unui proces echitabil, respectarea prezumției de nevinovăție și asigurarea proporționalității măsurilor adoptate reprezintă principii esențiale într-un stat de drept. Astfel, eficiența luptei împotriva criminalității trebuie să fie permanent echilibrată cu necesitatea protejării demnității și drepturilor fundamentale ale fiecărei persoane.

⁴⁵ Ofițer superior de investigații al Serviciului analiza crimei al Secției investigații infracțiuni a Inspectoratului de Poliție Ialoveni al IGP al MAI, email: cusnirvictoria62@gmail.com

Cuvinte-cheie: norme juridice, fenomen infracțional, drept comparat, cooperare internațională, drepturi, libertăți, protecție.

CRIME ANALYSIS THROUGH INTERNATIONAL COOPERATION, EXCHANGE OF GOOD PRACTICES BETWEEN STATES AND PROTECTION OF FUNDAMENTAL RIGHTS OF INDIVIDUALS

Abstract: *The analysis of the crime phenomenon must be carried out through a complex and coordinated approach at international level, taking into account the increasingly cross-border nature of crimes. International cooperation plays an essential role in preventing and combating crime, facilitating the rapid exchange of information, mutual legal assistance and coordination of operations between competent authorities in different states.*

A central element of this cooperation is the exchange of good practices between states, which allows the identification and implementation of effective strategies for preventing, investigating and sanctioning criminal acts. By sharing experiences, legislative models and modern operational tools, states can strengthen institutional capacity and respond more effectively to new forms of crime, including those in the digital environment or organized at international level.

At the same time, any approach to analyzing and combating crime must fully respect the fundamental rights and freedoms of individuals. The protection of human rights, the guarantee of a fair trial, respect for the presumption of innocence and ensuring proportionality of the measures adopted are essential principles in a state governed by the rule of law. Thus, the efficiency of the fight against crime must be permanently balanced with the need to protect the dignity and fundamental rights of each person.

Keywords: legal norms, criminal phenomenon, comparative law, international cooperation, rights, freedoms, protection.

Introducere

Analiza fenomenului criminalității impune, în contextul actual al globalizării, o perspectivă amplă, interdisciplinară și coordonată la nivel internațional. Dinamica infracționalității contemporane, marcată de mobilitatea crescută a persoanelor, circulația rapidă a capitalurilor și dezvoltarea tehnologiilor digitale, a condus la accentuarea caracterului transfrontalier al multor infracțiuni. Traficul de persoane, criminalitatea informatică,

spălarea banilor sau rețelele de criminalitate organizată operează frecvent dincolo de granițele unui singur stat, ceea ce face ca răspunsul izolat al autorităților naționale să fie insuficient. În acest context, cooperarea internațională devine un instrument indispensabil în prevenirea și combaterea eficientă a criminalității.

Un rol esențial în acest proces îl are colaborarea instituționalizată între state și organizații internaționale, precum Organizația Națiunilor Unite, Interpol sau Europol. Aceste structuri facilitează schimbul rapid și securizat de informații, coordonarea operațiunilor comune, emiterea de alerte internaționale și acordarea de asistență juridică reciprocă. Prin intermediul unor mecanisme eficiente de cooperare, autoritățile competente pot acționa concertat, pot evita lacunele de jurisdicție și pot reduce riscul ca infractorii să profite de diferențele legislative sau procedurale dintre state.

Un element central al cooperării internaționale îl constituie schimbul de bune practici și expertiză între state. Acest proces permite identificarea unor modele legislative funcționale, a unor tehnici moderne de investigare și a unor strategii preventive adaptate noilor forme de criminalitate. Împărtășirea experienței acumulate în combaterea criminalității informatice, a fraudelor financiare sau a fenomenului radicalizării contribuie la consolidarea capacității instituționale și la dezvoltarea unor politici publice bazate pe date și rezultate concrete. În plus, armonizarea cadrului normativ și adoptarea unor standarde comune sporesc coerența și eficiența intervențiilor la nivel internațional.

Totodată, orice demers de analiză și combatere a criminalității trebuie să se desfășoare în strictă conformitate cu principiile statului de drept și cu standardele internaționale în materie de drepturi ale omului. Documente fundamentale, precum Convenția Europeană a Drepturilor Omului, consacra garanții esențiale, printre care dreptul la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție, legalitatea incriminării și proporționalitatea măsurilor restrictive. Eficiența măsurilor represive nu poate justifica încălcarea demnității umane sau restrângerea excesivă a libertăților fundamentale. Prin urmare, lupta împotriva criminalității trebuie să se bazeze pe un echilibru constant între fermitatea reacției statului și respectarea drepturilor individuale. Doar printr-o cooperare internațională solidă, susținută de încredere reciprocă, transparență și respect pentru valorile fundamentale, poate fi construit un sistem de justiție penală eficient, legitim și adaptat provocărilor complexe ale societății contemporane.

Conținutul de bază. Un element fundamental al cooperării internaționale în domeniul combaterii mercenarismului este cadrul juridic stabilit prin convenții și tratate internaționale.

Printre principalele instrumente juridice relevante se numără:

- **Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor** (adoptată de ONU în 1989), care obligă statele semnatare să incrimineze activitățile mercenare și să ia măsuri pentru prevenirea și sancționarea acestora.
- **Protocolul adițional I la Convențiile de la Geneva din 1949**, care interzice participarea mercenarilor în conflictele armate.
- **Rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU**, care impun sancțiuni și reglementări specifice privind utilizarea mercenarilor în anumite regiuni afectate de conflicte.

Statele trebuie să își armonizeze legislațiile naționale cu aceste standarde internaționale și să colaboreze în cadrul unor structuri multilaterale pentru implementarea eficientă a măsurilor necesare.

În ultimii ani, mai multe state din spațiul european au intensificat eforturile de consolidare a rezilienței sale la riscurile și amenințările generate de activitatea mercenarilor. Un model de pregătire bazat pe noțiunile de „societate în ansamblu”, „guvernare în ansamblu” și „reziliență societală” a câștigat teren în activitatea politică a Uniunii Europene în special. Deși s-au înregistrat unele progrese, rămân multe obstacole și provocări. Există necesitatea de abordare a factorilor conceptuali legate de cartografierea riscurilor și amenințărilor din acest domeniu pentru a facilita contramăsuri specifice și eficiente, precum și inițiative de îmbunătățire a rezilienței societății.

Cooperarea internațională este extrem de importantă în contracararea mercenarismului ca parte componentă a complexului de amenințări hibride. În ultimii ani, Uniunea Europeană a intensificat eforturile de consolidare a rezilienței sale în această privință prin instituirea unei serii de inițiative politice. Combaterrea amenințărilor hibride ar trebui să fie un proces continuu în care dezvoltarea rezilienței la nivel societal, național și european joacă un rol esențial.

Ca un element de bază al cooperării internaționale a statelor-membri ONU o vedem Convenția internațională împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor din 1989, elaborată de comunitatea internațională și reprezentată de Adunarea Generală a ONU. Această convenție stabilește definirea clară a infracțiunii de mercenariat și angajează statele

semnatare să colaboreze în prevenirea acestei infracțiuni, judecarea celor responsabili și sancționarea acestora.

Prin urmare, articolul 5 al acestui act normativ prevede următoarele:

- Statele părți nu vor recruta, utiliza, finanța sau antrena mercenari și vor interzice astfel de activități în conformitate cu dispozițiile prezentei Convenții;
 - Statele părți nu vor recruta, utiliza, finanța sau antrena mercenari în scopul împiedicării exercitării legitime a dreptului inalienabil al popoarelor la autodeterminare, astfel cum este recunoscut de dreptul internațional, și vor lua măsurile corespunzătoare, în conformitate cu dreptul internațional, pentru a preveni recrutarea, utilizarea, finanțarea sau antrenarea mercenarilor în acest scop;
 - Statele părți prevăd sancțiuni adecvate pentru infracțiunile prevăzute în prezenta Convenție, ținând seama de gravitatea acestor infracțiuni [2].
- Articolul 6 al aceleiași Convenții stipulează că:

(1) Statele părți cooperează în vederea prevenirii infracțiunilor prevăzute în prezenta convenție, în special prin:

(a) luarea tuturor măsurilor posibile pentru a preveni pregătirile pe teritoriile lor pentru săvârșirea acestor infracțiuni în interiorul sau în afara teritoriilor lor, inclusiv interzicând activitățile ilegale ale persoanelor, grupurilor și entităților care încurajează, instigă, organizează sau participă la săvârșirea acestor infracțiuni;

(b) coordonarea, atunci când este necesar, a adoptării de măsuri administrative și de altă natură pentru a preveni comiterea unor astfel de infracțiuni [2].

După cum observăm, actul normativ examinat reprezintă un instrument juridic important care reglementează cooperarea între statele participante în cadrul jurisdicției penale. Acest document stabilește mecanismele și condițiile în care statele au dreptul de a-și stabili jurisdicția asupra infracțiunilor prevăzute în dispozițiile sale. O astfel de abordare contribuie la consolidarea ordinii juridice internaționale și crește eficiența luptei împotriva criminalității, în special în cazurile de infracțiuni transnaționale. O atenție deosebită în cadrul Convenției este acordată luptei împotriva mercenariatului, considerat o formă de activitate infracțională care amenință securitatea internațională.

Conform dispozițiilor prezentului act normativ, fiecare stat participant

este obligat să ia toate măsurile necesare pentru a-și stabili jurisdicția asupra infracțiunilor prevăzute de această Convenție. În special, jurisdicția statului se extinde asupra infracțiunilor comise pe teritoriul său, precum și la bordul unei nave maritime sau aeriene înregistrate în acel stat. Astfel, se asigură protecția intereselor naționale și menținerea ordinii publice pe mijloacele de transport aflate sub jurisdicția respectivului stat. În plus, jurisdicția poate fi stabilită asupra infracțiunilor comise de cetățenii săi sau, în prezența unor norme legislative corespunzătoare, de persoanele apatride care își au reședința obișnuită pe teritoriul aceluși stat. În acest context, este important de menționat că Convenția acoperă și infracțiunile legate de mercenariat, permițând astfel stoparea activității mercenarilor și a recruto-rilor acestora la nivel internațional.

O atenție specială este acordată și jurisdicției în cazurile în care presupusul infractor se află pe teritoriul unui stat, dar nu poate fi extrădat către un alt stat care are motive întemeiate pentru a-l urmări penal. În astfel de situații, statul participant este obligat să ia măsurile necesare pentru a asigura o urmărire penală corespunzătoare și tragerea la răspundere a vinovaților. Un astfel de mecanism vizează eliminarea impunității și prevenirea posibilității ca infractorii să evite justiția prin deplasarea între state. Acest aspect este deosebit de relevant în lupta împotriva mercenariatului, deoarece mercenarii folosesc adesea lacunele legislative pentru a evita urmărirea penală.

În plus, dispozițiile prezentei Convenții nu limitează statele participante în aplicarea altor norme de jurisdicție penală prevăzute de legislația lor națională. Aceasta înseamnă că statele își păstrează posibilitatea de a stabili criterii suplimentare pentru exercitarea jurisdicției, dacă acest lucru este necesar pentru protecția intereselor lor naționale și îndeplinirea obligațiilor internaționale. O astfel de abordare permite luarea în considerare a particularităților sistemelor juridice ale diferitelor state și asigură o reglementare complexă a jurisdicției penale. În special, acest aspect vizează normele destinate combaterii mercenariatului, consolidând astfel cooperarea internațională în acest domeniu.

Astfel, actul normativ prezentat joacă un rol esențial în consolidarea cooperării internaționale în lupta împotriva mercenarismului. Acesta stabilește cadre juridice clare în care statele participante trebuie să acționeze, asigurând o interacțiune eficientă și protecția ordinii publice. Normele consacrate în Convenție permit reducerea lacunelor juridice și oferă posibilita-

tea de a trage la răspundere persoanele care au comis infracțiuni, indiferent de locul în care se află. Acest aspect este deosebit de important în contextul globalizării, când activitățile infracționale pot afecta mai multe jurisdicții simultan, necesitând coordonarea eforturilor diferitelor state. În acest context, Convenția devine un instrument crucial în lupta împotriva mercenariatului, contribuind la stoparea activităților militare ilegale și la tragerea la răspundere a celor vinovați.

Un aspect crucial în combaterea mercenarismului îl reprezintă parteneriatele dintre state, organizații internaționale și regionale. Acestea se pot manifesta sub diferite forme:

- **Colaborarea între agenții de securitate** – Schimbul de informații și coordonarea acțiunilor între serviciile de securitate naționale și internaționale sunt esențiale pentru identificarea și neutralizarea rețelelor de mercenari.
- **Exerciții comune și programe de formare** – Participarea la programe de pregătire și exerciții militare comune ajută la îmbunătățirea capacităților statelor de a detecta și preveni activitățile mercenare.
- **Inițiative diplomatice și forumuri internaționale** – Organizarea de conferințe și întâlniri la nivel înalt contribuie la crearea unei abordări comune și la schimbul de bune practici.

Pentru a combate eficient mercenarismul, statele trebuie să își împărtășească experiențele și să adopte cele mai eficiente metode de prevenire și combatere a acestui fenomen. Printre cele mai *relevante bune practici* se numără:

- **Adoptarea unor legislații clare și coerente.** Elaborarea unor legi naționale precise, care să incrimineze activitățile mercenare și să prevadă sancțiuni severe pentru cei implicați.
- **Întărirea controlului asupra contractelor private de securitate.** Monitorizarea strictă a companiilor de securitate private pentru a preveni utilizarea acestora în scopuri mercenare;
- **Crearea unor unități specializate în combaterea mercenarismului.** Formarea unor structuri specializate în cadrul instituțiilor de securitate pentru a investiga și combate fenomenul.
- **Cooperarea cu organizațiile internaționale.** Participarea activă la inițiativele ONU, OSCE, NATO și ale altor organizații relevante pentru schimbul de informații și implementarea strategiilor comune.

Combaterea mercenarismului necesită un efort concertat la nivel internațional, bazat pe cooperare, schimb de bune practici și aplicarea unor măsuri juridice eficiente. Doar printr-o colaborare strânsă între state, prin mecanisme bine definite de prevenție și sancțiune, poate fi limitată influența mercenarilor în conflictele internaționale. În acest sens, consolidarea parteneriatelor și armonizarea legislațiilor rămân esențiale pentru menținerea securității globale și protejarea drepturilor fundamentale ale omului.

În plus față de acțiunile concrete întreprinse de statele membre ale ONU, la nivelul Uniunii Europene au fost intensificate, de asemenea, eforturile de consolidare a rezilienței Uniunii la amenințările hibride (din care face parte și activitatea mercenarilor), prezentând în ultimii ani un număr impresionant de inițiative politice în această privință. Acestea includ o serie de strategii sectoriale și globale, cum ar fi [4, p.3-17]:

- crearea de organisme de experți axate pe diferite aspecte ale riscurilor și amenințărilor de această natură;
- instrumente juridice pentru a îmbunătăți răspunsul la amenințările menționate;
- mecanisme de partajare a informațiilor pentru a îmbunătăți analiza comună a riscurilor și cunoașterea situației operative în contextul situației geostrategice regionale;
- exerciții și simulări pentru îmbunătățirea pregătirii pentru atacurile cu implicarea trupelor mercenare;
- cooperarea mai strânsă cu parteneri precum Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO);
- investiții în capacitățile de bază ale statelor.

În scopul protejării principalelor valori și relații sociale în cadrul statului, este imperativ ca autoritățile statale să fie dotate cu mecanisme eficiente pentru îndeplinirea responsabilităților lor. Activitatea specială de investigații este crucială pentru prevenirea, detectarea și contracararea criminalității, fiind unul dintre instrumentele principale utilizate în acest sens. Deoarece adesea implică intervenții în viața privată, este necesară o reglementare strictă a acesteia. Caracteristica distinctivă a activității speciale de investigații constă în protejarea valorilor și relațiilor sociale împotriva infracțiunilor, în timp ce poate, în același timp, afecta drepturile și libertățile individuale ale persoanelor vizate. Asigurarea unui echilibru adecvat între drepturile protejate și cele afectate este un obiectiv esențial pentru autorită-

țile implicate în desfășurarea acestei activități, având în vedere necesitatea unei proporționalități rezonabile în aplicarea măsurilor.

Având în vedere importanța protejării valorilor și relațiilor sociale în stat, organele specializate necesită anumite pârghii în acest sens. Din acest motiv, particularitățile desfășurării unor activități specifice în R. Moldova este reglementată la nivel legislativ [10, p.27-34].

În contextul Republicii Moldova, protecția drepturilor omului în cadrul activității speciale de investigații beneficiază de o reglementare atentă în legislația națională. Astfel, Legea privind activitatea specială de investigații prevede garanții clare în acest sens.

Conform articolului 4 al legii menționate, orice persoană care a fost supusă unei măsuri speciale de investigații are dreptul de a fi informată ulterior despre această măsură de către procuror sau judecătorul de instrucție care a autorizat-o, exceptând cazurile în care se dispune o altă măsură de investigație.

Totodată, alineatul (2) al aceluiași articol consacră dreptul persoanei vizate de a solicita repararea prejudiciului material și moral cauzat prin încălcarea prevederilor legale.

Concomitent, Legea definește în mod explicit scopurile și atribuțiile activității speciale de investigații (alin. 1 și alin. 2), interzicând utilizarea acesteia în alte scopuri decât cele prevăzute de legislație (alin. 3, art. 4). De asemenea, orice încălcare a prevederilor legale în desfășurarea acestei activități atrage răspunderea juridică a celor implicați, iar probele sau informațiile obținute prin încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale sunt declarate nule și considerate inexistente (alin. 5, art. 4).

O altă dimensiune esențială vizează protecția datelor cu caracter personal în cadrul activităților speciale de investigații. Persoanele care au acces la astfel de date sunt obligate să respecte principiul confidențialității (alin. 1, art. 6), iar accesul la materialele obținute este strict limitat la un cerc restrâns de persoane autorizate (alin. 2, art. 6). Aceste reglementări subliniază importanța echilibrului dintre necesitatea desfășurării investigațiilor speciale și protejarea drepturilor fundamentale ale individului [3].

Astfel, putem constata că scopul activității speciale de investigații presupune asigurarea intereselor statului, a suveranității și integrității lui teritoriale, precum și în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, a tuturor formelor de proprietate contra atentatelor criminale [7, p.157-169].

Pentru atingerea obiectivelor menționate, inclusiv în contextul investi-gării infracțiunilor de mercenarism, legiuitorul a instituit, prin mijloace de drept penal, mecanisme de protecție împotriva abuzurilor comise de funcționarii implicați în actul de justiție, cum ar fi judecătorii, procurorii și ofițerii de urmărire penală.

Această protecție penală se concretizează prin incriminarea acțiunilor ilicite care implică aplicarea abuzivă a normelor procesual-penale, generând astfel încălcarea principiilor și garanțiilor fundamentale ale procesului penal. Printre acestea se numără principiul legalității procesului penal (art. 7 Cod de procedură penală), prezumția de nevinovăție (art. 8 Cod de procedură penală) și respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane (art. 10 Cod de procedură penală), alături de alte norme esențiale pentru desfășurarea unei justiții echitabile.

Faptele de această natură sunt reglementate în Capitolul XIII din Par-tea specială a Codului penal al Republicii Moldova, sub denumirea de „In-fracțiuni contra justiției”, reflectând preocuparea legiuitorului pentru sanc-ționarea oricăror abuzuri ce pot compromite integritatea actului de justiție [6, p.59-69].

La nivel internațional actul normativ – garant asigurării drepturilor omului în procesul înfăptuirii justiției este Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertății Fundamentale [1].

Conform articolului 6 din Convenția vizată, dreptul la un proces echi-tabil beneficiază de o protecție juridică extinsă, constituind un principiu fundamental în cadrul oricărui sistem de justiție democratic. Acest drept presupune că orice persoană are garanția soluționării cauzei sale în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către o instanță indepen-dentă, imparțială și instituită conform legii. Instanța competentă trebuie să se pronunțe atât asupra încălcării drepturilor și obligațiilor de natură civilă, cât și asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală [5, p.128-136].

În domeniul investigării activității de mercenariat, respectarea acestor garanții procesuale este esențială pentru a preveni abuzurile și pentru a asigura o aplicare corectă a legii. Fenomenul mercenariatului implică, de regulă, activități desfășurate în contexte internaționale complexe, ceea ce impune o abordare riguroasă din perspectiva legalității procesului penal. În acest sens, organele de urmărire penală și instanțele de judecată trebuie să respecte atât normele naționale, cât și standardele internaționale privind

investigarea și judecarea faptelor de mercenariat, evitând orice ingerință arbitrară în drepturile fundamentale ale bănuiților și inculpaților.

O provocare majoră în acest domeniu este colectarea și administrarea probelor, având în vedere natura transnațională a activităților de mercenariat și dificultatea obținerii unor dovezi concludente din zone de conflict. Prin urmare, este imperativ ca procedurile de investigare să fie desfășurate cu respectarea strictă a principiului legalității, a prezumției de nevinovăție și a dreptului la apărare. În plus, accesul la un avocat și posibilitatea contestării măsurilor procesuale trebuie garantate în toate etapele urmăririi penale și ale procesului judiciar.

În contextul în care mercenariatul este incriminat în legislația Republicii Moldova și în numeroase instrumente internaționale, inclusiv în *Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor*, asigurarea unui proces echitabil contribuie la consolidarea încrederii în justiție și la respectarea drepturilor fundamentale ale tuturor părților implicate. Astfel, combaterea acestui fenomen trebuie realizată printr-o abordare echilibrată, care să combine eficiența investigațiilor penale cu protecția drepturilor omului, evitând riscul unor condamnări arbitrare sau al utilizării excesive a măsurilor restrictive.

Este puțin ca statul să proclame anumite drepturi sau libertăți ale omului, pentru a le da eficacitate, acesta mai trebuie [9, p.145-152]:

- să prevadă drepturile și libertățile omului în lege;
- să se abțină de la încălcarea drepturilor omului;
- să sancționeze de fiecare dată faptele prin care sunt lezate în mod ilegal drepturile;
- să prevadă în lege condițiile în care exercițiul anumitor drepturi poate fi restrâns.

Analiza aspectelor prezentate în cadrul acestei lucrări subliniază importanța respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în desfășurarea activităților speciale de investigații. Respectarea acestor drepturi este esențială, întrucât subiecții implicați în aplicarea măsurilor speciale de investigație trebuie să acționeze în mod legal, justificat și în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova, Codului de procedură penală și Convențiilor internaționale care garantează protecția drepturilor fundamentale.

Totuși, în anumite circumstanțe, ingerințele în drepturile individuale pot fi justificate, fiind prevăzute expres în legislația națională și internațională relevantă. Astfel de excepții sunt permise doar în situații în care există un interes superior de protejare a:

- securității naționale,
- stabilității economice a statului,
- ordinii publice,
- prevenirii și combaterii criminalității.

În domeniul combaterii activității mercenarilor, aceste măsuri devin deosebit de relevante, având în vedere implicațiile grave ale fenomenului asupra securității statale și internaționale. Mercenariatul, fiind un fenomen transnațional, implică utilizarea unor rețele clandestine și a unor metode sofisticate de operare, ceea ce impune organelor de investigație aplicarea unor tehnici speciale pentru identificarea și contracararea acestor activități ilicite. În acest context, activitatea specială de investigații joacă un rol crucial în monitorizarea, prevenirea și sancționarea persoanelor implicate în recrutarea, finanțarea sau participarea la conflicte armate în calitate de mercenari.

Totuși, aplicarea acestor măsuri trebuie să fie supusă unor criterii stricte de legalitate, legitimitate și proporționalitate. Ingerința în drepturile fundamentale trebuie să fie prevăzută clar de lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesară într-o societate democratică. Aceasta înseamnă că măsurile adoptate în cadrul investigațiilor privind activitatea mercenarilor trebuie să fie proporționale cu gravitatea amenințării și să nu depășească ceea ce este indispensabil pentru atingerea scopului urmărit.

Aici nu putem trece cu vederea fenomenul existenței unei concurențe a reglementărilor juridice a procesului de investigații speciale în cadrul cercetării infracțiunilor legate de activitatea de mercenariat. În acest context susținem ideea expusă de autorii Marian Gherman, Eugeniu Blîndu, și Ilie Botnari, care în studiul lor monografic „Temeiurile și condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații” menționează că Legea nr. 59/2012 cu privire la activitatea specială de investigații ar îndeplini rolul de lege generală, în timp ce Codul de procedură penală ar avea rolul de lege specială, cu aplicabilitate limitată la segmentul procesului penal [8, p.67].

În plus, transparența și controlul judiciar asupra aplicării măsurilor speciale de investigații sunt esențiale pentru prevenirea abuzurilor și pentru menținerea echilibrului dintre necesitatea combaterii fenomenului merce-

nar și protecția drepturilor fundamentale. Organele de aplicare a legii trebuie să demonstreze că orice restricție impusă respectă principiile statului de drept și că ingerința este justificată de un interes public superior, astfel încât măsurile de combatere a mercenariatului să nu conducă la încălcarea nejustificată a drepturilor omului.

Astfel, într-un context geopolitic tot mai complex, eficiența investigațiilor speciale în domeniul combaterii activităților mercenare trebuie să fie însoțită de respectarea strictă a normelor legale și internaționale, asigurând astfel un echilibru între securitate și protecția drepturilor fundamentale.

Concluzii

Analiza fenomenului criminalității în contextul actual al globalizării evidențiază complexitatea și provocările cu care se confruntă statele și instituțiile internaționale în abordarea acestuia. Dinamica infraționalității contemporane, marcată de mobilitatea rapidă a persoanelor, circulația transfrontalieră a capitalurilor și expansiunea tehnologiilor digitale, a condus la o accentuare semnificativă a caracterului transnațional al multor tipuri de infracțiuni. Infracțiuni precum traficul de persoane, criminalitatea informatică, spălarea banilor și rețelele de criminalitate organizată nu se mai limitează la granițele unui singur stat, fapt ce face ca răspunsul izolat al autorităților naționale să fie nu doar inefficient, dar și insuficient. Acesta este contextul în care cooperarea internațională devine o necesitate absolută pentru prevenirea și combaterea criminalității transfrontaliere.

Colaborarea internațională, în special prin mecanisme instituționalizate și coordonate, joacă un rol fundamental în acest proces. Organizații internaționale precum Organizația Națiunilor Unite (ONU), Interpol și Europol, alături de autoritățile naționale, reprezintă pilonii unei reacții globale comune în fața criminalității moderne. Aceste structuri permit schimbul rapid și securizat de informații, coordonarea operațiunilor comune și emiterea de alerte internaționale, facilitând astfel o intervenție mai rapidă și mai eficientă. De asemenea, acordurile de asistență juridică reciprocă între state contribuie la reducerea lacunelor jurisdicționale și la asigurarea unui răspuns coerent și unit, fără a lăsa loc pentru exploatarea diferențelor legislative sau procedurale dintre state.

Un aspect esențial al cooperării internaționale îl constituie schimbul de bune practici și expertiză între state, element ce permite crearea unor strategii adaptate noilor tipuri de criminalitate și care răspund rapid și efi-

cient provocărilor aduse de acestea. Identificarea și implementarea unor modele legislative funcționale și a unor tehnici moderne de investigare, dar și partajarea experienței în domenii precum criminalitatea informatică sau fraudă financiară, sunt esențiale pentru consolidarea capacității instituționale la nivel global. De asemenea, această cooperare continuă contribuie la dezvoltarea unor politici publice bazate pe date concrete și pe o evaluare constantă a eficienței măsurilor adoptate.

În același timp, trebuie subliniat faptul că orice abordare a criminalității internaționale nu poate ignora respectarea principiilor fundamentale ale statului de drept și ale drepturilor omului. Combaterea criminalității nu trebuie să se facă în detrimentul demnității umane, iar măsurile represive trebuie să fie întotdeauna proporționale și respectuoase față de drepturile fundamentale ale individului. În acest sens, documentele internaționale fundamentale, cum ar fi Convenția Europeană a Drepturilor Omului, stabilesc garanții esențiale pentru protecția drepturilor fundamentale, inclusiv dreptul la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție și legalitatea măsurilor restrictive. Astfel, eficiența acțiunilor de combatere a criminalității trebuie să fie evaluată nu doar prin prisma rezultatelor obținute, ci și prin respectarea standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului.

Prin urmare, construirea unui sistem de justiție penală global eficient și legitim presupune un echilibru delicat între nevoia de securitate și protecția libertăților fundamentale. Doar printr-o cooperare internațională robustă, bazată pe încredere reciprocă, transparență și respect pentru valorile fundamentale, poate fi realizată o abordare coerentă și eficientă a criminalității. În acest context, trebuie reafirmat că succesul în lupta împotriva criminalității transnaționale depinde nu doar de intervențiile autorităților naționale și internaționale, ci și de consolidarea unui cadru normativ comun, care să permită acțiuni rapide și bine coordonate, în spiritul unei justiții penale care să răspundă adecvat provocărilor complexe realității globale.

Referințe bibliografice:

1. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, cunoscută și sub denumirea de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, este un catalog al drepturilor fundamentale elaborat de Consiliul Europei, semnat pe 4 noiembrie 1950 la Roma și intrat în vigoare pe 3 septembrie 1953.
2. Convenția Internațională ONU împotriva recrutării, utilizării, finanțării și in-

struirii mercenarilor nr. 41/80 din 04.12.1989, semnată de România la data de 17 decembrie 1989.

3. Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații // Monitorul Oficial nr.113-118 din 08.06.2012;
4. Bourbeau, Philippe, „Resiliencism: Premises and Promises in Securitisation Research”, Resilience: International Policies, Practices and Discourses” Vol. 1, No. 1, 2013, URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21693293.2013.765738#d1e221>, accesat la 04.02.2026.
5. Bejenari I. Garantarea drepturilor participanților în cadrul procedurilor speciale ale urmăririi penale în legătură cu recunoașterea vinovăției a învinutului. În: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022, Chișinău, Editura Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2022, ISBN 978-9975-3323-9-2;
6. Cojocaru R., Doga A. Infrațiunea de reținere sau arestare ilegală – probleme privind perfecționarea incriminării Infrațiunea de reținere sau arestare ilegală – probleme privind perfecționarea incriminării. În: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022, Chișinău, Editura Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2022, ISBN 978-9975-3323-9-2;
7. Foșnea V., Sili V., Unele aspecte de ordin general privind esența și particularitățile activității speciale de investigații. În: Revista Studii juridice universitare, Anul V, Nr. 1-2, Chișinău, 2012, ISSN 1857-4122;
8. Gherman M., Blîndu E., Botnari I. Temeiurile și condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații: Studiu monografic, Chișinău, Editura Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2023, 192 p. ISBN 978-9975-135-70-2;
9. Osoianu T., Covalciuc I. Impactul utilizării instrumentelor investigative în cadrul diferitelor proceduri asupra drepturilor omului. În: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022, Chișinău, Editura Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2022, ISBN 978-9975-3323-9-2;
10. Sili V. Activitatea specială de investigații și protecția drepturilor și libertăților persoanei: coraport, esență, trăsături. În: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022, Chișinău, Editura Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2022, ISBN 978-9975-3323-9-2.